

УДК 811.161.2:81'25:004.4

Михальчук Д. — ст. гр. КН-121

Відокремлений структурний підрозділ «Тернопільський фаховий коледж Тернопільського національного технічного університету імені Івана Пулюя»

ПРОБЛЕМИ ПЕРЕКЛАДУ КОМП'ЮТЕРНИХ ПРОГРАМ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Науковий керівник: викладач-методист Бойчук Т. В.

Mykhalchuk D.

Separate Structural Subdivision «Ternopil Professional College of Ternopil Ivan Puluj National Technical University»

PROBLEMS OF COMPUTER PROGRAM TRANSLATION INTO UKRAINIAN

Supervisor: lecturer-methodologist Boichuk T.

Ключові слова: комп'ютерна термінологія, інтерфейс, локалізація, переклад, стандартизація.

Keywords: computer terminology, interface, localization, translation, standardization.

Сучасний етап розвитку інформаційних технологій в Україні зумовлює необхідність якісної адаптації програмного забезпечення відповідно до національних мовних стандартів і вимог ринку. Переклад комп'ютерних програм українською мовою є складним багаторівневим процесом, що поєднує лінгвістичні, технічні та культурні аспекти. Він не обмежується механічною заміною одиниць однієї мови іншою, а передбачає глибоке осмислення змісту, функціонального призначення елементів інтерфейсу та особливостей їх сприйняття користувачем.

Процес перекладу та локалізації програмного забезпечення супроводжується низкою проблем, які доцільно поділити на кілька основних груп: термінологічні, лексико-семантичні, технічні та соціокультурні.

Однією з ключових є проблема стандартизації термінології. Відповідно до чинного стандарту ДСТУ ISO/IEC 2382:2017, визначено уніфікований словник термінів у галузі інформаційних технологій, однак у практичній діяльності спостерігається значний розрив між нормативними рекомендаціями та фактичним уживанням у професійному середовищі. Це призводить до варіативності перекладів і відсутності єдності у вживанні термінів навіть у межах одного програмного продукту.

Особливо гостро постає проблема вибору між запозиченням і питомим українським відповідником. У сучасній практиці перекладу поширеним є використання кальок, тобто відтворення іншомовних термінів за звуковою або структурною моделлю. До таких належать слова «фреймворк», «бекенд», «скріншот», «логін», «юзер». Хоча подібні одиниці часто є зрозумілими для фахівців, вони не завжди точно передають зміст поняття і можуть ускладнювати сприйняття для широкого кола користувачів.

Натомість альтернативою є використання автентичних українських відповідників: «каркас (програми)» замість «фреймворк», «знімок екрана» замість «скріншот», «вхід» замість «логін», «користувач» замість «юзер». Однак і цей підхід має свої труднощі, адже не всі питомі відповідники є усталеними або однаково

прийнятними в професійному середовищі. Наприклад, варіанти «уподобайка» замість «лайк» чи «світлина» замість «фото» викликають дискусії щодо доречності їх використання в інтерфейсах програм.

Важливу роль у подоланні термінологічних труднощів відіграє використання академічних лексикографічних джерел і спеціалізованих словників з інформатики та математики. Їх застосування забезпечує точність перекладу складних понять, таких як «machine learning» (машинне навчання), «data mining» (інтелектуальний аналіз даних) чи «thread» (потік виконання), та сприяє уніфікації професійного дискурсу.

Окрему групу становлять лексико-семантичні проблеми перекладу, зокрема багатозначність термінів і залежність їхнього значення від контексту. Наприклад, «execute» може передаватися як «виконати» (команду) або «запустити» (програму).

Суттєві труднощі виникають і на рівні технічної реалізації перекладу. Однією з найпоширеніших проблем є різниця в довжині слів і фраз. Українські відповідники часто є довшими за англійські: «Save» → «Зберегти», «Edit» → «Редагувати», «Settings» → «Налаштування», «Cancel» → «Скасувати». Це створює обмеження для розміщення тексту в кнопках, меню та діалогових вікнах. У результаті розробники змушені або скорочувати слова (що може знижувати зрозумілість, наприклад, «Налашт.»), або змінювати дизайн інтерфейсу.

До соціокультурних аспектів належить урахування мовних норм, очікувань користувачів і державної мовної політики. Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної» встановлює обов'язковість використання української мови в інтерфейсах програмних продуктів, що розповсюджуються на території України. Це стимулює розвиток якісної локалізації та формування єдиних підходів до перекладу.

Водночас значну роль відіграє і суспільний запит: сучасні користувачі дедалі частіше віддають перевагу програмам із повноцінною українською локалізацією. Прикладом можуть слугувати популярні сервіси та застосунки, такі як операційні системи, мобільні додатки чи вебплатформи, де якісний переклад безпосередньо впливає на конкурентоспроможність продукту.

Таким чином, переклад комп'ютерних програм українською мовою є складним процесом, що поєднує мовні й технічні аспекти та передбачає не лише точну передачу змісту, а й забезпечення зручності інтерфейсу та відповідності мовним нормам. Досягнення якісної локалізації можливе за умови використання стандартизованих термінологічних ресурсів і врахування контексту, що сприятиме підвищенню якості програмного забезпечення та розвитку української мови в цифровому середовищі, зміцненню її позицій як мови науки й технологій та утвердженню національної ідентичності в умовах глобалізації.

Список використаних джерел:

1. Бондаренко О., Бондаренко К. Інтернаціоналізація програмного забезпечення та його локалізація українською. URL: <https://doi.org/10.31861/gph2024.848.12-23> (дата звернення: 02.04.2026).

2. ДСТУ ISO/IEC 2382:2017 Інформаційні технології. Словник термінів (ISO/IEC 2382:2015, IDT). URL: https://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page?id_doc=75076 (дата звернення: 02.04.2026).

3. Закон України «Про забезпечення функціонування української мови як державної». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19#Text> (дата звернення: 02.04.2026).

4. Модлінська І. Виклики й рішення в локалізації застосунків. URL: <https://dou.ua/forums/topic/47985/> (дата звернення: 02.04.2026).